

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXX, broj 34

27. kolovoza 2020.

cijena 200 Ft

Otvorena Hrvatsko-katoličanska čuvarnica u Nardi

3. stranica

Predstavljena knjiga Živka Mandića

6. stranica

IX. Ljetna škola tambure

8. – 9. stranica

Hrvatski kamp u Pustari

14. stranica

Biti spreman za najgore i nadati se najboljem

Ovo ljeto po mnogo čemu bilo je drukčije. Znalo se da će tako biti, nakon što smo proživjeli dvoipolmjesечно izvanredno stanje i mjere uvedene kako bi smo se zaštitili od koronavirusa.

Nažalost, ljetne ferije za djecu nisu donijele promjenu, pa ni željeni odmor. Tako je bilo i s obiteljima koje nisu mogle živjeti svoj uobičajeni život. Mjesecima su bile u kući, opterećene obvezama vrtičke i školske djece. Nisu se mogle oslanjati čak ni na bake i djedove, jer su oni bili najugroženiji od koronavirusa. Nisu mogli odlaziti u trgovine, ljekarne, na poštu, a još gore, nije bilo preporučljivo ni viđati se s unucima. Možda samo s onima, s kojima žive u istom kućanstvu.

Nakon svega toga, samo su se rijetki odlučili za ljetovanje u nekoj od inozemnih ili domaćih turističkih destinacija. Uglavnom su vrijeme provodili u kući, možda na bazenu ili plaži. S druge strane, nije bilo ni tradicionalnih festivala, a kulturnih i sportskih događanja i priredbi bilo je pak samo u ograničenom broju. Tu i tamo bilo je priredbi, ali zbog mjera opreza nisu bile, niti mogle biti onakve na kakve smo navikli, a većina ljudi nije ni pomišljala da ih posjeti.

Posljednjeg tjedna već su počele i pripreme za školu. Prema nadležnim školska će godina početi uredno. No ne možemo znati hoće li tako i ostati, pa je najvažnije da i dalje ostanemo „budni“, oprezni. S digitalnom nastavom već imamo određeno iskustvo, vjerujem da se ona u nastavu treba uvoditi postupno, čak i ako izostanu zatvaranja škola kojima smo svjedočili prethodne školske godine.

Stoga valja biti spreman, pripremiti se za najgore i nadati se najboljem.

S.B.

Glasnikov tjedan

Gledam u stolni kalendar i slušam vijesti. Čitam. Još nekoliko dana do početka nove školske godine u Mađarskoj. U Crnoj Gori ona će zbog pandemije koronavirusa početi

1. listopada, u Italiji 15. rujna, u Hrvatskoj 7. rujna. Ljeto nije ubilo koronavirus. Odjednom s dolaskom rujna on je nabujao. Sve je više oboljelih. Pogotovo u mađarskom susjedstvu. U Hrvatskoj, gdje su mnogi na ljetovanju. Stoga je premijer najavio kako će od 1. rujna Mađarska postrožiti pravila za prelazak granica. Jer zbog okupljanja, pa i djece u školama bit će

nova situacija, u kojoj više neće moći funkcionirati sustav prelaska granica koji je bio na snazi tijekom ljeta, rekao je mađarski premijer. Po sadašnjim pravilima, povratnici iz zemalja s visokom stopom zaraženih moraju u izolaciju na četrnaest dana, osim ako nemaju dva negativna rezultata testa na koronavirus. Za sada Hrvatska nije zemlja s visokom stopom zaraženih, ona je „zelene“ boje. Iako se proteklih dana broj zaraženih iz dana u dan povećava. Ali rezultat je to u prvom redu velikog broja turista u Hrvatskoj. Zatvaranje granica nije put u gospodarski oporavak, naglašavaju analitičari.

Mađarska će vlada, kako je najavio premijer, do sredine rujna izraditi dvogodišnji plan za jačanje gospodarstva nakon zabilježenog godišnjeg pada od 13,6% u drugom tromjesečju. Službena prognoza vlade i dalje vidi kako se gospodarstvo ove godine smanjilo za 3%. Međutim, ministar financija je u srpnju poručio da bi se gospodarstvo zemlje moglo smanjiti za oko 5%. Restrikcije oko prelazanja granica u EU veliki su izazov za države članice, kao i suzbijanje širenja zaraze koronavirusom. A najnovija događanja u Bjelorusiji također traže odgovore. Tako je visoki pred-

stavnik Unije za vanjsku i sigurnosnu politiku rekao kako brojke pokazuju da stanovništvo Bjelorusije želi promjenu i želi ju sada. EU je uz njih. Dok ruski predsjednik izjavljuje kako je spreman i vojno pomoći sadašnjoj vlasti, a bjeloruski predsjednik tiho poručuje, pokušavajući pacificirati oporbu, kako je spreman organizirati nove izbore nakon što se referendumom usvoji novi ustav.

Mene zabrinjavaju moguće strože mjere na hrvatsko mađarskoj granici, zbog pandemije koronavirusa. Osjećat ću se kao u zatvoru. A testovi su skupa stvar i ne mogu ih svi priuštiti sebi.

Zaraza se po vijestima širi diljem Europe. Tako je Finska ovih dana većinu članica EU stavila na crvenu listu. Što nam donosi jesen? I moguća kombinacija simptoma gripe, koronavirusa i ostalih jesensko-zimskih bolesti. Je li zatvaranje

granica pravi odgovor, što bi ono donijelo gospodarstvu, komunikaciji i prometnoj infrastrukturi?

Uslijed složenih okolnosti otežan je rad mnogobrojnih hrvatskih udruga u Mađarskoj, samouprava i institucija u vremenu korona-križe. Čini se kako je potrebno izraditi strategiju djelovanja u nastupajućim mjesecima i ponuditi rješenja svojim članovima. Šef WHO-a ovih je dana rekao kako se nada da će pandemija Covida-19 biti kraća od one španjolske gripe, te da će trajati manje od dvije godine, ako se svijet ujedini i uspije napraviti cjepivo. Dosad je više od 22,81 milijuna ljudi u svijetu zaraženo koronavirusom, a 793 382 je preminulo. Uoči početka nove školske godine u velikom broju država Svjetska zdravstvena organizacija upozorava na potrebu borbe protiv pandemije u mjestima gdje djeca i profesori žive, a ne samo u školama. Stoga znanstvenici WHO-a izjavljuju kako je od ključne važnosti da zaustavimo i stavimo pod kontrolu širenje zaraze na mjestima gdje rade škole. Stoga se predlaže nošenje maski, uz socijalno distanciranje i smanjivanje broja učenika na predavanjima.

Branka Pavić Blažetin

*„Zatvaranje
granica nije put
u gospodarski
oporavak,
naglašavaju
analitičari.“*

Investicija u budućnost

Otvorena Hrvatsko-katoličanska čuvarnica u Nardi

Na svetak Unabozeća Blažene Dvice Marije, 15. augustuša, u subotu, u deset uri na dvoru farskoga doma, Nardarci i njevi gosti duplasto su svečevali. Svetu mašu predvodio je sambotelski biskup mons. dr. János Székely i pri tom je čestitao svim stanovnikom sela na uspješnoj investiciji u budućnost. Naime, na prošnju roditeljev Seoska samouprava je, u 2007. ljetu zatvorenu, zgradu čuvarnice dala obnoviti i proširiti od približno 80 milijun Ft, ka je mogla isfinancirati prvenstveno iz pinez državnih naticanj kot i iz potpore Republike Hrvatske.

S pjesmom „Pred tvojim kipom klečim ja, Marija“ su začeli dvojezičnu svetu mašu petrovski tamburaši Koprive, a od mjesne crikve u svetačnom povorku su došli na farski dvor, u narodnu nošnju obličeni mali slavljeniki s odgojiteljicama i crikvenimi pretpostavni. Polag kopije Celjanske Marije iz Klimpuha, sambotelski natpastir je u uvodu rekao: „Danas Bogu dajemo hvalu da moremo blagosloviti novu zgradu čuvarnice i dajemo hvalu i za ovu zajednicu ka si želji sačuvati i dalje gajiti materinsku rič praocev, kot i vjeru materov ter prababov. Ovde živeći Hrvati su gizdavi na svoju prošlost, vjerni kotrigi su Ugarske, a tu svoju vjernost su srčeno dokazali i 1923. ljeta. Dajmo se skupa moliti za ovu čuvarnicu i za svu dicu, ka će najvjerojatnije nepozabljive doživljaje dostati ovde“.

Uz tamburaški glas je i Zoltan Pezenhoffer kantorirao na mašnom slavlju. U svojoj prodiki je sambotelski natpastir još naglasio da svako dite je preskrajni kinč, koga roditelji i čuvarničarke skupa uču, kako je moguće s ljubavlju stvarati, zidati i iz srca darovati. Na svetačnosti predaje čuvarnice za ugarskom i hrvatskom ter za himnom Gradišćanskih Hrvatov, dr. Csaba Hende, parlamentarni zastupnik, a ujedno i potpredsjednik Ugarskoga parlamenta je rekao da nardarska zajednica čvrsto vjeruje u svoju budućnost, zato je dala sagraditi novu čuvarnicu, ka je ujedno i slava vjere. Najvećim borcem investicije pak je nazvao načelnicu Narde, Kristinu Glavanić. Potom je dr. Csaba Hende kot i poslanik ugarskoga premijera preštao pismo

Dvojezični program dice s roditelji i čuvarničarkami

Viktora Orbána, ki je pohvalio investiciju budućnosti i zaželjio čuda uspjehov svim u Nardi. Sambotelski biskup, mons. dr. János Székely izrazio je svoje veselje zbog nove ustanove, ka će biti osebjuni kinč Brennerove čuvarnice, u koj će vjera i hrvatska rič vik stati na prvom mjestu. Za ovu priliku su se dvojezičnim programom pripravili roditelji, dica, i odgojiteljice. Maja Rosenzweig Bajić, prva tajnica Veleposlanstva RH u Budimpešti se je zahvalila svim ki su pomagali u ostvarenju projekta, u zaufanju da će se dica brzo naučiti po hrvatski, koji će im biti dodatno bogatstvo u budućnosti. Zadnja rič je dostala načelnicu Kristina Glavanić ka je ukratko predstavila cijeli projekt i najgušće hasnovala rič hvala.

„Bog plati“ je izrekla i Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske i državnim tajniku Zvonku Milasu za potporu, čije pismo takaj je preštano ovom prigodom. Pred zgradom su onda vrpcu prerizali Maja Rosenzweig Bajić, dr. Csaba Hende, mons. dr. János Székely, povjerenik Vlade u Željeznoj županiji Bertalan Harangozó i Kristina Glavanić. Dražen Srpak, gradonačelnik Murskoga Središća i paketom knjig, filmov i cedejkov je presenetio mališane, a i načelnik druge partnerske općine u Hrvatskoj, Donje Voće, Krno Jurgec je nazočio svečanim trenutkom. Hrvatsko-katoličanska čuvarnica od 17. augustuša, pondiljka, punim elanom djela s trinaest dice, dvimi odgojiteljicama, dvimi tetkama i jednom vjeroučiteljicom iz Hrvatske ter je u održavanju Sambotelske biskupije.

th

Časni gosti na pohodu ustanove: sliva Bertalan Harangozó, Maja Rosenzweig Bajić, Krno Jurgec, Kristina Glavanić, Dražen Srpak i dr. Csaba Hende

Mađarski parlament usvojio Zakon o državnom proračunu za 2021. godinu

Mađarski parlament 5. srpnja 2020. s 133 glasa za i 61 glasom protiv usvojio je Zakon o državnom proračunu za 2021. godinu, prema kojem će ukupni prihodi države u sljedećoj godini iznositi 21 974 178,3 milijuna forinti, rashodi 23 465 402,0 milijuna forinti, dok će proračunski manjak iznositi 1 491 223,7 milijuna forinti. Proračun za sljedeću godinu usredotočen je na provedbu mjera za suzbijanje epidemije, pokretanje gospodarstva, zaštitu postojećih i otvaranje novih radnih mjesta.

Mađarska Vlada, sada već uz potvrdu Mađarskog parlamenta, 2021. i dalje računa na rast gospodarstva od 4,8 posto, proračunski manjak od 2,9 posto, javni dug od 69,3 posto BDP-a i inflaciju od oko 3 posto. U proračunu je u odnosu na lanjsku godinu za obrazovanje izdvojeno dodatnih 80 milijardi, za mirovine 127 milijardi, za kulturu 26 milijardi, a za socijalni sektor 41 milijarda forinti. Kako je za Radio Kossuth izjavio državni tajnik Ministarstva ljudskih resursa Bence Rétvári, trebao se pripremiti proračun koji je predstavljao izlaz iz krize i potiče gospodarski rast.

Operativna potpora i potpora za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti za mjesne i regionalne narodnosne samouprave

Operativna potpora za mjesne i regionalne narodnosne samouprave

Prema Privitku 10 Zakona o državnom proračunu za 2021. godinu, ukupna operativna potpora za mjesne i regionalne narodnosne samouprave u 2021. godini iznosi 2 155,9 milijuna forinti (u odnosu na lanjskih 2 070,7 milijuna). Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XI. Ureda predsjednika Vlade – bez romske narodnosti – za mjesne narodnosne samouprave je 982,3 milijuna forinti (lani 958,2). Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XIV. Ministarstva unutarnjih poslova za romske narodnosne samouprave je 1 173,6 milijuna forinti. Godišnja potpora za rad narodnosnih samouprava pojedinačno iznosi 520 tisuća forinti (kao i lani). U naseljima u kojima prema zadnjem popisu stanovništva broj pripadnika narodnosti prelazi 50, godišnja potpora za narodnosnu samoupravu utvrđena je u iznosu od 1 040 tisuća forinti (kao i lani). U gradovima u kojima djeluje preko 20 registriranih narodnosnih samouprava, godišnja potpora za regionalne (odnosno budimpeštanske) narodnosne samouprave – uključujući i preustrojena tijela – je 2 080 tisuća forinti (kao i lani). Rasformirane samouprave imaju pravo na vremenski razmjernu operativnu potporu, koja se isplaćuje do posljednjeg dana mjeseca u kojem je tijelo raspušteno. Potvrdu o operativnoj potpori izdaje ministar, koja se objavljuje na mrežnim stranicama resornog ministarstva. Operativna potpora isplaćuje se preko Mađarske državne riznice u dva jednaka obroka, do 31. siječnja 2021. i 30. lipnja 2021. Mjesne narodnosne samouprave operativnu potporu mogu upotrijebiti do 31. prosinca 2021. godine. Istodobno, mjesne narodnosne samouprave najkasnije do 15. ožujka 2022. godine trebaju dostaviti pismeno poslovno i fi-

nancijsko izvješće o korištenju operativne potpore, dok nadležni ministar samouprave o primitku izvješća izvješćuje na mrežnoj stranici resornog ministarstva.

Potpore za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti mjesnih i regionalnih (županijskih) narodnosnih samouprava

Ukupan okvir za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti mjesnih i regionalnih (županijskih) narodnosnih samouprava iznosi 1 747,1 milijuna forinti (lani 1 747,4). Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XI. Ureda predsjednika Vlade – bez romske narodnosti – za mjesne narodnosne samouprave je 1 187,1 milijuna forinti. Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XIV. Ministarstva unutarnjih poslova za romske narodnosne samouprave je 560,0 milijuna forinti. Pravo na potporu za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti ostvaruju one mjesne i regionalne (županijske) narodnosne samouprave, koje su do 1. siječnja 2021. godine upisane u matični registar Mađarske državne riznice. Ukoliko je mjesna narodnosna samouprava formirana tijekom godine, ostvaruje pravo na vremenski razmjernan dio potpore, i to od prvog dana upisa u matični registar. U slučaju raspuštanja samouprava ima pravo na vremenski razmjernan dio operativne potpore, koja se isplaćuje do posljednjeg dana mjeseca u kojem je tijelo raspušteno. Mađarska državna riznica do 10. siječnja 2021. godine izvjestit će ministre nadležne za narodnosnu politiku o upisima u matični registar narodnosnih samouprava. Dodjelu potpore potvrđuje nadležni ministar, što se objavljuje na mrežnoj stranici resornog ministarstva. Potpora za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti isplaćuje se posredstvom Mađarske državne riznice, i to u dva jednaka obroka, do 31. siječnja 2021. i 30. lipnja 2021. Potporu za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti mjesne narodnosne samouprave mogu upotrijebiti do 31. prosinca 2021. godine. Postupak dodjele potpore za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti je nepromijenjen. Mjesne narodnosne samouprave najkasnije do 15. ožujka 2022. godine trebaju dostaviti pismeno poslovno i financijsko izvješće o korištenju potpore za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti, dok nadležni ministar samoupravu izvješćuje o primitku izvješća na mrežnoj stranici resornog ministarstva. Pravo na potporu za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti ostvaruju one mjesne i regionalne (županijske) narodnosne samouprave, koje su županijskim (odnosno budimpeštanskim) Uredima Vlade do 15. siječnja 2021. dostavile zapisnike o barem četiri sjednice zastupničkog tijela tijekom protekle godine te zapisnik o održavanju obvezne godišnje javne tribine, ukoliko ista nije održana u okviru jedne od četiri sjednica. Uredi Vlade u županijama i Budimpešti do 20. siječnja 2021. godine elektroničkom poštom prosljeđuju dokumentaciju ministru, koji zapisnike i javnopolitičke aktivnosti ocjenjuje prema zadanim kriterijima. Radi se o aktivnostima zastupanja interesa, ostvarenja kulturne autonomije i drugim aktivnostima u vezi opstanka narodnosti. Može se osvojiti najviše 100 bodova. Ostvareni broj bodova, o kojem ovisi iznos potpore za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti do 15. travnja 2021. objavljuje se na mrežnoj stranici resornog ministarstva. O potpori za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti ministar izdaje potvrdu, koja se objavljuje na internetu. Potpora za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti isplaćuje se putem Mađarske državne

riznice u dva jednaka obroka, do 30. travnja 2021. i 15. kolovoza 2021. godine. Potporu za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti mjesna narodnosna samouprava može upotrijebiti do 31. prosinca 2022. godine. Mjesne i regionalne narodnosne samouprave najkasnije do 15. ožujka 2023. godine trebaju dostaviti pismo poslovno i financijsko izvješće o potpori za obavljanje javnopolitičkih aktivnosti, dok nadležni ministar samoupravu izvješćuje o primitku izvješća na mrežnoj stranici resornog ministarstva.

Potpora državnim narodnosnim samoupravama te medijima i ustanovama u njihovom vlasništvu

Potpora državnim narodnosnim samoupravama i medijima

Prema Privitku 10 Zakona o središnjem proračunu za 2021. godinu ukupan iznos potpore državnim narodnosnim samoupravama i medijima u 2021. godini je 2 138,8 (lani 2 138,3). Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XI. Ureda predsjednika Vlade – bez romske narodnosti – za državne narodnosne samouprave i medije je 1 704,9 milijuna forinti. Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XIV. Ministarstva unutarnjih poslova za Romsku državnu narodnosnu samoupravu i medije je 433,9 milijuna forinta. Za Hrvatsku državnu samoupravu i medije odobren je iznos od 224,9 milijuna forinti, koji je identičan s lanjskim iznosom. Potpora se državnim narodnosnim samoupravama isplaćuje kvartalno u obrocima, putem Mađarske državne riznice, a prvi obrok isplaćuje se do 15. veljače 2021. godine.

Potpora državnim narodnosnim samoupravama i ustanovama u njihovom vlasništvu

Prema privitku 10 Zakona o središnjem proračunu za 2021. godinu ukupan iznos potpore državnim narodnosnim samoupravama i ustanovama u njihovom vlasništvu 2021. iznosi 1 342,2 forinti (isto kao i lani). Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XI. Ureda predsjednika Vlade – bez romske narodnosti – za državne narodnosne samouprave i ustanove u njihovom vlasništvu je 1 159,9 milijuna forinti. Ukupan iznos odobrenih sredstava u poglavlju XIV. Ministarstva unutarnjih poslova za Romsku državnu narodnosnu samoupravu i ustanove u njezinom vlasništvu je 182,5 milijuna forinti. Hrvatskoj državnoj samoupravi i ustanovama u njezinom vlasništvu odobren je iznos od 160,5 milijuna forinti, dakle isti iznos kao i lanjske godine. Potpora se državnim narodnosnim samoupravama isplaćuje kvartalno u obrocima, putem Mađarske državne riznice, prvi obrok isplaćuje se do 15. veljače 2021. godine.

Kristina Goher

	A	B
	Megnevezés	Éves előirányzat (millió forintban)
1	Bolgár Országos Önkormányzat és Média	84,2
2	Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata és Média	85,1
3	Magyarországi Németek Országos Önkormányzata és Média	352,8
4	Magyarországi Románok Országos Önkormányzata és Média	165
5	Országos Horvát Önkormányzat és Média	224,9
6	Országos Lengyel Önkormányzat és Média	101,4
7	Országos Örmény Önkormányzat és Média	69,2
8	Országos Ruszin Önkormányzat és Média	80,8
9	Országos Szlovák Önkormányzat és Média	199,2
10	Országos Szlovén Önkormányzat és Média	105,6
11	Szerb Országos Önkormányzat és Média	143,8
12	Ukrán Országos Önkormányzat és Média	92,9
13	Országos Roma Önkormányzat és Média	433,9

	A	B
	Megnevezés	Éves előirányzat (millió forintban)
1	Bolgár Országos Önkormányzat által fenntartott intézmények	80,1
2	Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata által fenntartott intézmények	39,1
3	Magyarországi Németek Országos Önkormányzata által fenntartott intézmények	262,6
4	Magyarországi Románok Országos Önkormányzata által fenntartott intézmények	52,8
5	Országos Horvát Önkormányzat által fenntartott intézmények	160,5
6	Országos Lengyel Önkormányzat által fenntartott intézmények	58,3
7	Országos Örmény Önkormányzat által fenntartott intézmények	36,7
8	Országos Ruszin Önkormányzat által fenntartott intézmények	38,8
9	Országos Szlovák Önkormányzat által fenntartott intézmények	217,7
10	Országos Szlovén Önkormányzat által fenntartott intézmények	64,2
11	Szerb Országos Önkormányzat által fenntartott intézmények	125,4
12	Ukrán Országos Önkormányzat által fenntartott intézmények	23,5
13	Országos Roma Önkormányzat által fenntartott intézmények	182,5

Predstavljena knjiga Živka Mandića u rodnom Santovu

„Miseć sjajni razastro srminu-Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj“

Nakon promocije održane u Budimpešti u veljači ove godine najnovija knjiga Živka Mandića pod naslovom „Miseć sjajni razastro srminu-Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj“ 11. kolovoza 2020. predstavljena je i u njegovom rodnom Santovu. Promocija je održana u suorganizaciji budimpeštanske Izdavačke kuće „Croatica“ i mjesne Hrvatske samouprave.

Autor Živko Mandić održava poticajno izlaganje

Bila je to prva priredba santovačkih Hrvata nakon višemjesečnog zatišja u kulturnom životu koje je izazvala pandemija koronavirusa, pa nije ni čudo što je naišla na velik odaziv. Mještani su odazivom potvrdili koliko cijene autora i njegov rad, koji je svojim knjigama o Santovu otrgnuo zaboravu i spasio neprocjenjivo pučko blago santovačkih Hrvata. Osim toga, svojim „Rječnikom govora santovačkih Hrvata“ ostavio je trajno svjedočanstvo o postojanosti ovdašnjih šokačkih Hrvata.

U čitaonici santovačke knjižnice u ranim večernjim satima okupilo se pedesetak mještana, ali i gostiju iz obližnje Gare i susjednog Berega. Svojom nazočnošću priredbu su uveličali Mladen Filaković, ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata, predstavnici KUD-a „S.S. Kranjčević“ iz Berega i santovački načelnik Gábor Varga.

Nakon pozdravnih riječi predsjednika Hrvatske samouprave nazočnima se obratio i ravnatelj nedavno otvorenog bajskog Kulturnog centra bačkih Hrvata. Kako je među ostalim rekao Mladen Filaković, Kulturni centar je najmlađa ustanova Hrvatske državne samouprave, koja je osnovana s ciljem okupljanja svih Hrvata u Bačko-kiškunskoj županiji te njihovog povezivanja putem kulturnih, znanstvenih, sportskih i drugih programa s ostalim Hrvatima u Mađarskoj, ali i Hrvatima u Vojvodini i matici.

Predsjednik Hrvatske samouprave ukratko je predstavio životni put i stvaralaštvo Živka Mandića, autora desetak knjiga, od

kojih se ističu djela koja tematiziraju kulturnu, usmenu i povijesnu baštinu santovačkih Hrvata. Kako je rekao, u tom nizu posebnu važnost ima njegova prethodna knjiga, „Rječnik govora santovačkih Hrvata“.

Na stranicama našega tjednika već je ranije predstavljena knjiga „Miseć sjajni razastro srminu-Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj“, što ovaj put nećemo ponavljati. Valja naglasiti da je i ova Mandićeva knjiga plod višedesetljetnog sakupljačkog rada i stvaralačkog žara, ali ponajviše iznimo snažnog rodoljublja.

Knjiga je pobudila veliko zanimanje Santovaca

Uz knjigu je obvezna i posveta autora

„Priznajemo li to ili ne, naša narodnost u Santovu je na izdisaju. U dogledno vrijeme u Santovu će utihniti naša lipa ikavica, ali ova knjiga, i sve druge bjelodano će svjedočiti da nas je u ovome kraju bilo. Da su naši preci izgradili veliku kulturu, da nam je jezik veoma bogat i da se na njemu mogu izraziti svekoliki osjećaji. Zato budimo ponosni na naše selo i naše pretke, koji su naraštajima prenijeli približno 350 pjesama“, naglasio je Živko Mandić, koji je i ove večeri najviše pozornosti posvetio svojim kazivačima, bez kojih ne bi nastala ni ova knjiga. Stoga neka i ovaj napis bude poziv samoupravama, udrugama i pojedincima da se zbirka pučkih pjesama Hrvata u Mađarskoj predstavi u što više naših naselja. A ima ih sedamdesetak na štokavskom području od Bačke do Podravine i Pešte, gdje je autor prikupljao svoju građu. S.B.

Mladen Filaković predstavlja Kulturni centar bačkih Hrvata

Snježna Gospo, zaštitnice naša

*Mario! Snižna Gospo nazvana,
Varoša Pečuha Gospo obrana
Oni samo tvoju poznaju moć,
Kojima si već bila u pomoć...*

Ovo je prvi stih pjesme zabilježene u molitveniku „Vrata nebeska“, izašlog po prvi puta 1845. godine u Pečuhu, a sastavljenog od svećenika Stipana Grdenića. Pjesma je to pod naslovom „Pisma i molitva Blaženoj Divici Mariji Snižnoj Gospi Pečuškoj, od kuge odvratnici“.

Jedan od većih crkvenih blagdana grada Pečuha i Pečuške biskupije je i slavljenje blagdana Snježne Gospe 4.-5. kolovoza u crkvi na pečuškoj Brdici. Tradicionalno svetu misu prvoga dana svetkovanja drži pečuški biskup, a drugoga dana služe se tri svete mise na tri jezika, hrvatskom, mađarskom i njemačkom.

Pečuh su u doba izbijanja kuge 1690-tih godina naseljavali Hrvati, Nijemci i Mađari, koji su se zavjetovali kako će Gospi na pečuškoj bijeloj stijeni sagraditi crkvu. I danas ona stoji i zove vjernike. Priča se kako su graditelji kamenje za crkvu na rukama i ramenima, leđima nosili uz liticu i sagradili kapelicu prije 323 godine, 1697. Posvetio ju je kao marijansko svetište papa Grgur XVI. 1844. godine.

Posjetivši Pečuh 1885. godine Nikola Tordinac je zabilježio ovo: „Druga je crkvice na šljemenu Brdica takozvana Snježna Gospa. Nema ljepšeg pogleda no što je sa Brdice na Pečuh. Godine 1709. udari žestoka kuga na Pečuh i morila je hametice svijet; kada nešto jenjala, zakleše se Hrvati da će graditi crkvu, da bi ih Bog očuvao ovakve nevolje. Što

Judsko svetište

Blagdan Velike Gospe 15. kolovoza dan je velikog proštenja i u judskom svetištu. Slavlje je u poznatom marijanskom svetištu Judu po tradiciji dvodnevno. Dvodnevna misna slavlja, i brojni sadržaji čekali su hodočasnike i vjernike. Tako je 16. kolovoza biskupsku svetu misu na otvorenom služio vesprimski nadbiskup i pečuški apostolski upravitelj György Udvardy. Na misi je sudjelovao i Mješoviti pjevački zbor Hrvata grada Harkanja. Članovi zbora su bili obučeni u živopisnu narodnu nošnju kraja svoga rođenja. Tradicionalno i hrvatski i njemački vjernici hodočaste judskoj Gospi na blagdan Velike Gospe. Njih je posebno pozdravio pečuški apostolski upravitelj. Pozdravio je i ostale vjernike pristigle iz raznih krajeva, pa tako i Bačina. Čitanje u sklopu mise bilo je pročitano na hrvatskom jeziku (Iz 56, 1.6-7), a čitala ga je Đurđa Geošić Radosnai. Dio svete mise kod prve pričesti pjevao je Mješoviti pjevački zbor Hrvata grada Harkanja.

FOTO: ZOJAN ČZENE

rekoše ne porekoše, te godine 1710. malo i veliko, staro i mlado na ramenima, na rukama svojim prtilo je kamenje, pijesak, vapno i građu na Brdice i ondje uzidaše crkvu. O velikoj Gospojini ovamo svijet hodočasti, a nema dana da se u njoj ne misi.“

Hrvati joj odista hodočaste redovito od druge polovice 19. stoljeća, iz bližih i daljnjih krajeva, iz Baranje i Bačke. I ove su godine na hrvatsku svetu misu stigli iz Salante, Katolja, Kozara... Po običaju rano ujutro 5. kolovoza krenula je procesija od crkve svetog Augustina do crkve Snježne Gospe uz molitvu križnoga puta, koju je predvodio rektor svetišta na Brdici Róbert Máger. Svetu misu na hrvatskom jeziku u crkvi Snježne Gospe služio je svećenik u miru Marko Bubalo, uz pomoć svećenika Augustina Darnaija i Gabrijela Barića.

U svojoj propovijedi održanoj na biskupskoj svetoj misi 4. kolovoza vesprimski nadbiskup i pečuški apostolski upravitelj dr. György Udvardy rekao je kako se „iz godine u godinu srećemo na ovom mjestu i kako nas spaja poštovanje Blažene Djevice Marije. »Blaženiji su, naprotiv, oni koji slušaju riječ Božju i drže je!«, govori Evanđelje po Luki 11: 28. Da bi čuli Isusa trebamo vjerovati u njega, za što nam treba istrajnosti i hrabrosti za kršćansko djelovanje. Dajmo hvalu što je iznad našeg grada ova crkva, koja nas okuplja s vremena na vrijeme, da bi dalje vidjeli, otvara nam vidike. Ali još više neka nam Marijin duh otvori vidike kako bismo prihvatili, slušali i djelovali u skladu s riječju Božjom“.

Branka Pavić Blažetin

IX. Ljetna škola tambure u Orfúu

Foto: RICHARD RAJNAI | ZOLTÁN VÍZVÁRI

Kao što smo naveli na plakatu, „s obzirom na epidemiološku situaciju... ili unatoč njoj“ ove je godine održana IX. Ljetna škola tambure u Orfúu.

Ova godina drugačija je za sve nas. COVID-19 prepisao je sve naše planove i zamisli, držeći nas dugo u neizvjesnosti: organizirati kamp ili odustati? Ipak, nakon popuštanja mjera i brojnih pozitivnih odgovora od strane tamburaša odlučili smo se za održavanje. Znali smo da neće sve biti isto kao prijašnjih godina: kulturnih priredbi nema, pa nećemo moći predstaviti ono što smo naučili u jednodnevnom kampu. Ali volja za učenjem bila je jača.

Kulturna udruga „Vizin“ još davne 2012. godine započela je projekt „Ljetne škole tambure“ kako bi okupila što veći broj mladih tamburaša, ponajprije Hrvata u Mađarskoj. Tijekom narednih godina Udruga je uspjela okupiti tamburaše iz svih krajeva Mađarske, od Gradišća do Bačke. Tako su i u glazbeni repertoar ljetnog kampa uvršteni plesovi, pjesme i melodije svih hrvatskih regija u Mađarskoj, a osim njih i neke tamburaške skladbe hrvatskih skladatelja.

Ove je godine od 6. do 12. srpnja u Orfúu održan kamp koji je okupio trideset pet mladih tamburaša iz četiri hrvatske regije u Mađarskoj, Bačke, Baranje, Podravine, a nakon puno godina i Pomurja. Najmlađi sudionici bili su učenici 6-og razreda, a najstariji pak gost i ljubitelj tamburaške glazbe iz Beograda.

Program kampa identičan je skoro svake godine: održavaju se radionice (dva puta po tri sata dnevno), sportski i drugi sadržaji (nogomet, obilazak mlina, sviranje turistima) i naravno nastupi. Taj zadnji dio programa, međutim, ove je godine izostao.

Isti su i organizatori i instruktori: Ivan Draženović (magistar glazbe, glazbeni pedagog u Čepinu i primaš tamburaškog sastava „Ravnica“), Zoltán Vízvári (strukovni voditelj tabora, voditelj tamburaškog sastava „Vizin“) i korepetitor Marko Jerant (član sastava „Vizin“).

Zbog poznate epidemiološke situacije sudionici kampa gledateljima-slušateljima svoje su znanje predstavili na Facebook stranici i putem videosnimke snimljene u Šiklošu. Iako javnog koncerta nije bilo, mnogi ljubitelji tamburaške glazbe mogli su uživati u online mini-koncertima.

Trenutak za pjesmu

Ušutkajte pjesnika

Ušutkajte pjesnika
I bit će manje riječi među nama
– Manje slučajnog sjaja
Manje tajanstvenog leta...
Sigurniji bit će trenutak,
A izgubljeno bit će doba...

Vlado Gotovac

Kulturna udruga „Vizin“ zahvaljuje se svima koji su na bilo koji način pridonijeli održavanju kampa i nada se susretu s tamburašima i iduće, 2021. godine u isto vrijeme, na istom mjestu, u okviru jubilarnog X. kampa. Slično prethodnim godinama IX. Ljetna škola tambure u Orfúu je održana uz potporu Ministarstva ljudskih resursa i posredstvom Hrvatske državne samouprave (sredstvima programa NEMZ-N-20-0182), te uz pomoć mnogih mjernih hrvatskih samouprava i ustanova (iz Santova, Baje, Mohača, Martinaca, Pustare, Mlinaraca, Sumartona i Serdahela).

Posebno se zahvaljujemo Andreji Kolar, Akošu Kolaru, Richáru Rajnaiju i Gáboru Schulteiszu na svesrdnoj pomoći pri izradi zvučnih i video snimaka te fotografija.

Vesna Velin, predsjednica Kulturne udruge Vizin

ku naših audio/video snimatelja. Za finalni produkt naše ljetne škole teško je pronaći ljepši ambijent od šikloške tvrđave i pogleda koji se s nje pruža. Na kraju, kruna svega je pozitivna energija ovih mladih ljudi žednih radosti sviranja. Iako sam najstariji (i najudaljeniji) sudionik škole, ne mogu riječima opisati koliko mi je drago da sam bio dio toga i s nestrpljenjem očekujem sljedeći, deseti jubilarni kamp.

Miša iz Beograda

U kamp dolazim od 2016. godine. Prvi dani nisu bili laki, više puta sam pomislila da ću otići, ali hvala Bogu nisam odustala, već sam se uvijek vraćala kući ispunjena novim doživljajima. Kamp za mene ne znači samo sviranje, nego i upoznavanje novih ljudi koji vole tamburašku glazbu. U mojoj prvoj ljetnoj školi naučila sam čitati note i stekla puno prijatelja. Svake godine dolaze nam novi polaznici kojima rado pomažem, jer se sjećam kako su meni pomagali kad sam ovdje bila prvi put. Naučila sam puno kroz godine, a stečeno znanje redovito predstavljamo na kraju ljetne škole.

Réka iz Martinaca

U ljetnu školu tambure došla sam pukim slučajem. Bila sam vrlo znatiželjna što me čeka. Dočekalo me je društvo po kojem se vidjelo da već godinama radi zajedno... ali smo svi bili uzajamno otvoreni, pa su zajedničke probe i provedeno vrijeme urodili plodom, a ja sam sad već dio ovog društva. Upoznala sam mnoge dobre ljude, koji su mi puno pomogli u sviranja, a i u drugim stvarima. Raduje me što sam bila u Orfúu, iščekujem sljedeći susret.

Helga iz Sumartona

A na kraju par dojmova:

U Orfúu sam prisutan svih devet godina. Napredak je svake godine sve vidljiviji. Usto smo ove godine imali dosta novih učenika. Svirali smo tamburašku glazbu najboljih skladatelja (Jerry Grcevič i Antun Nikolić Tuca) i klasičnu glazbu. Snimili smo četiri nove videosnimke koje će biti super.

Ivan, stručni voditelj ljetne škole

U prvi sam kamp došao sam još na Zolijev (Vizvari) nagovor, ali sljedećih godina već nije bilo upitno hoću li doći. Ovdje mi je mjesto. Kao svirač ne mogu ni zamisliti ništa bolje: skoro cijeli dan sviramo, imamo dobre učitelje, društvo je super, a priroda prekrasna. Svake se godine vraćam s radošću u srcu, djelomice i stoga što neke ljude susrećem jedino ovdje. Malo što je sigurno u mom životu, ali da ću nagodinu doći u jubilarni kamp, to je sigurno. ☺

Máté iz Lukovića

Kažu, kad čovjek radi ono što voli, dolazi do lučenja hormona sreće, koji nam čuva organizam, koristan u svakom pogledu. Meni je sedam dana na Vizinovoj devetoj ljetnoj školi tambure proteklo kao treptaj oka. U pet kompozicija s kojima sam se po prvi put u životu sreo, sviram dionicu tamburaškog čela. Nakon svakodnevnih proba prijedpodne i popodne u prelijepom okruženju, po mom mišljenju vrlo uspješno svladali smo repertoar, koji smo ove godine uslijed koronavirusa elektronički prezentirali javnosti, uz sigurnu ruku našeg voditelja Ivana, te sjajnu podršku

Bogatstvo...

Ivó Jerant i Liza Szabó s djecom. Obitelj Jerant 1948. godine u Olasu.

Potpisan Sporazum o suradnji između Hrvatske samouprave Senandrije i Hrvatske samouprave Baranjske županije

Dana 13. srpnja u Senandriji je potpisan Sporazum o suradnji između Hrvatske samouprave Senandrije i Hrvatske samouprave Baranjske županije. Sporazum su potpisali predsjednici Đuro Benković i Mišo Šarošac. Prije svečanog čina baranjski gosti obišli su grad i upoznali njegove dalmatinske i druge znamenitosti.

Zastupnice Hrvatske samouprave Baranjske županije Milicu Klaić Tarađiju, Đurđu Geošić, Brigitu Šandor Štivić, Ljubicu Veber, Veru Kovačević i Ružicu Ivanković, predsjednika Mišu Šarošca, zamjenicu tajnika Skupštine Baranjske županije dr. Melindu Végh, referenticu Ureda Baranjske županije Ildikó Hamarics i računovotkinju Skupštine Baranjske županije Silviju Janković primio je predsjednik Hrvatske samouprave Đuro Benković. Zbog radnih obveza zastupnice Katalin Szautner i Eva Valentin-Heintz nisu mogle dočekati goste i prisustvovati svečanom činu. Baranjski gosti prije potpisivanja sporazuma prošetali su gradom i upoznali njegove dalmatinske i druge znamenitosti, pri čemu se predsjednik Benković pokazao vrsnim vodičem i iskrenim ljubiteljem tog dalmatinskog gradića, čija su povijest, kultura i običaji nažalost nedovoljno poznati među Hrvatima u Mađarskoj. Do posjeta i potpisivanja sporazuma došlo je na inicijativu Hrvatske samouprave Baranjske županije. Zapravo, intenzivna korespondencija o sadržaju sporazuma započela je nakon senandrijske proslave Ivandana, a konačan tekst napisala je Brigita Šandor Štivić. Sporazum o suradnji potpisali su predsjednik Hrvatske samouprave Senandrije Đuro Benković i predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac. Riječ je o prvom sporazumu koji su partneri sklopili s nekom Hrvatskom samoupravom izvan županijskih granica. Partneri prepoznaju zajedničke interese i smatraju da suradnja ima velik potencijal, a njihov se rad može obostrano obogatiti dodatnim sadržajima.

Kako je navedeno u sporazumu, Hrvatska samouprava Senandrije u cilju stjecanja dodatnih spoznaja o povijesti, kulturi i obi-

Mišo Šarošac i Đuro Benković

čajima senandrijskih Dalmatina za Hrvate iz Baranjske županije organizirat će obilazak grada pod naslovom „Tragovima senandrijskih Dalmatina“, partneri se pozivaju na godišnju proslavu Ivandana, a u okviru tematskih susreta i konferencija razmjenjivat će se iskustva o aktivnostima na hrvatskoj društvenoj sceni, s posebnim osvrtom na sve jači prodor i utjecaj gradskih i drugih medija na hrvatsku zajednicu. Stranke će također razmjenjivati iskustva o postizanju učinkovitije suradnje hrvatskih i lokalnih samouprava, a čim se pruži prilika organizirat će se i zajednički posjet bratovštini sv. Jurja i Tripuna (talijanski Scuola di San Giorgio degli Schiavoni, zvana i Scuola Dalmata di San Giorgio e Trifone), renesansnoj palači i nekadašnjem sjedištu schiavonske Bratovštine San Giorgio e San Trifone u Sestiere Castellu u Veneciji.

Hrvatska samouprava Baranjske županije pozvala je Hrvatsku samoupravu Senandrije na svoj godišnji seminar, koji se priređuje u prostorijama Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske u Vlašićima, na otoku Pagu. Na seminaru se redovito održavaju predavanja o sustavu potpora i natječaja za nacionalne manjine u Mađarskoj, kao i izmjenama i dopunama propisa i zakona koji reguliraju rad manjinskih samouprava. U okviru slobodnog programa zastupnici će moći iznijeti svoja iskustva i raspravljati o temama seminara. Predstavnici senandrijske Hrvatske samouprave pozivaju se i na hrvatske priredbe u Baranjskoj županiji, prvenstveno na Hrvatski božićni koncert u Pečuhu, popraćen dodjelom odličja, folklornim programom i zajedničkom večerom, koji se ove godine priređuje nadomak Pečuha, u Velikom Kozaru. Zastupnici Hrvatske samouprave tom prigodom moći će upoznati kulturu, tradiciju i kulinarske specijalitete lokalnih bošnjačkih i šokačkih Hrvata. Predviđeno je i razgledanje Pečuha te posjet institucijama Hrvatske državne samouprave, a upućen je i poziv na tradicionalno godišnje hrvatsko hodočašće u Međugorje i razgledanje grada Mostara.

Kristina Goher

Gosti iz Baranjske županije

Hvalodavanje u uniforma kod Peruške Marije

Blagoslovljene statue Presvetoga Trojstva i sv. Antona

Najatraktivnije shodišće kod Peruške Marije vik je spravišće uz molitvu katanov, veteranov, policajcev, djelatnikov Hitne pomoći, ognjogascev, oružanih snag, tradicionalnih društav ter viteških redov prve julijske nedilje. Ov sastanak ljetos je zbog virusa otpovidan i premješćen na 9. augustuš, na nedilju, početo od 15 uri, kad je vidljivo manji broj vjernikov, ali veći broj zastupnikov organizacij i društav bio skupaspravan na hvalodavanje. Čestitke Štefanu Dumoviću, zlatomašniku, osnivaču i koordinatorsu svih zgoditkov na ovom mjestu, nisu mogle izostati, a statue Presvetoga Trojstva i sv. Antona kot i obnovljena kapela Peruške Marije su takaj ovom prilikom blagoslovljene kot i najnovije floše žganoga i vina viteških redov i vinskih prijateljev. Trojezičnu mašu su mužikom krasili dva zbori, nimški jačkari Kőszegfalve i hrvatski pjevači Peruške Marije.

Za službenim dolaskom zastavov vojske, oružanih snag, čuvarov tradicij, ognjogascev itd., glavni organizator shodišća, umirovljeni graničar-major Imre Fehér je pozdravio sve skupaspravne vjernike kot i celebrante svete maše, jubilara Štefana Dumovića, dr. Antona Kolića, umirovljenoga farnika iz Austrije i Rolanda Kálingera, majora-vojničkoga dušobrižnika iz Szolnoka. On je najprije po ugarski čestitao zlatomašniku i naglasio da je svetak u kršćanskom žitku ujedno i hvalodavanje. U ovom slučaju se svečuje pedeset ljet u duhovničkom zvanju, spominja se 35 ljet kad su po prvi put službeno izdali dopušćenje za služenje svete maše kod Peruške Marije i sa zahvalnim srcem se mora misliti i na 25. ljetu gradnje kapele Peruške Marije i naravno i na park svecev, zaštitnikov meštirijov. Dr. Anton Kolić prosi je blagoslov na subrata i roditelje ki su zlatomašnika darovali za službu Crikve i naroda, a s vjerniki skupa molio je Majki Mariji da još dugo ljet budemo hodočasnici ovoga mjesta. Duhovnik Kálinger je pri svojoj prodiki predstavio duhovnički put slavljenika ki je sa svojim vjerniki po blatu hodočastio u Celje, svečevao u narodnoj nošnji na Danu sela, ali se je rado trudio i pri izgradnji ter obnovi u djelatnom rublju, ako je bilo potribno. „U jednom položaju nisam vidio Gospodina, nisam ga vidio počivati. Takov je bio žitak duhovnika Štefana Dumovića u Hrvatskom Židanu, komu je Svemogući Bog dao i hrabrost i žilavost i u borbi za ovo hodočasno mjesto. Neka mu Bog da još dugo ljet zdravlja i da jača i zida Božji orsag u duši svojih vjernikov i da i oni čuvaju svojega

Dr. Anton Kolić, Štefan Dumović i Roland Kálinger su mašu celebrirali

pastira“, smo čuli od Rolanda Kálingera ki je svoju mladu mašu takaj služio na ovom mjestu. Jubilar se je zahvalio svim pomoćnikom, organizatorom shodiščev i podupiračem, vjernikom ki su ga pomagali krez pedeset ljet i u mašnom aldovu se je iz svega srca zahvalio na Božji dari. Kip Presvetoga Trojstva, djelo umjetnika Attila Aprója, potom je blagoslovio sam darovatelj Štefan Dumović, u pratnji molitve, a dr. Anton Kolić posvetio je pilj sv. Antona, dokle je vjeroučiteljica Žužana Horvat preštala životopis sveca. Obnovljenu kapelu i cijeli park meštirijov je blagoslovio vojnički duhovnik. Potom su pretpostavni različiti organizacij i društav prikdali svoje poklone zlatomašniku u pratnji obilne gratulacije.

Tiho

Zlatomašnik i njeva nećakinja Judit, sestra Cilka i umjetnik statue sv. Trojstva, Attila Apró

Čovjek zagledan u mirnu vodu rijeke Drave ponekad zaboravi koliko je ona moćna. Bujice koje donesu obilne kiše nabujaju njeno korito koje ne može progutati svu tu silnu vodu, te se rijeka izliva i širi na sprudove sve do bente. Tako je i na liniji od Martinaca do Starina, dugoj desetak i nešto kilometra. Naša podravska sela smještena su tik uz njenu obalu. Živjeli su njihovi stanovnici i žive već stoljećima podravski Hrvati uz moćnu rijeku. Nekad u skladu s njom, a nekad u borbi, pokušavajući je obuzdati. Ima dijelova na kojima doseže dubinu i do dvadeset metara, a njeni virovi i brzaci mogu prevariti i najboljeg plivača. A tek neiskusnog? Oranice i livade uz Dravu bile su i jesu kao i rijeka bogata ribom izvor života. Gradili su se zvonici i crkve, obnavljali i obnavljaju se i danas. Urbani su pisani hrvatskim jezikom. Poplavila je Drava 1972. godine u svojoj nizini smješteno Drvljance. Ljeti. I polako su i posljednji Hrvati napustili selo, danas prekrasno malo naselje, odnedavno s jednim stalnim stanovnikom i brojnim kućama za odmor kao u najljepšim bajkama.

Nema više blata. Onog Dravskog. Moderni putovi vode do njenih obala i improviziranih pristaništa. Kajak sječe njene valove ovih ljetnih mjeseci, poneki gliser hrabro se diže na valovima. Ponekad i prehrabro, jer moćna rijeka skriva svoj ploveći teret. Idemo do pješčanog spruda. Kao na najljepšoj morskoj plaži. Doduše voda je mutna od silnih kiša. Ali ništa manje ugodna. Ničija je to zemlja. Šalim se. U Hrvatskoj smo bez putovnice, u Mađarskoj smo bez putovnice. Ne traži nju Drava. Tek ljude. A njih ima na njenim obalama. U obližnjim šumama, jezerima i na rijeci.

Oni grade brane, uređuju pristaništa, čuvaju divljač i šume, ribe u rijeci. Nadaju se boljim vremenima i graničnim prijelazima. Prolazi kroz pet država i puno toga vidi rijeka. Različite obale. Od talijanskog izvora, do gutanja Mure te nestanka u moć-

nom Dunavu koji njene vodi izliva u more. „Kepati“ na njenim obalama, rekoše mi podravski Hrvati, najbolje znamo upravo mi. Žirovanje u hrastovim šumama i tjeranje svinja u dravске plićake progutala je povijest. Kao i vodenice i riječne skele i splavi. Najistrajniji su ribiči. Na potezu od Barča do Starina rekoše mi ima ih s dozvolom više od dvije tisuće. Uz dnevne ribičke dozvole. Vrganja i drugih gljiva ima u obližnjim šumama, te krupne i sitne divljači. Silne ptice, ribe i raznovrsno bilje čine rijeku još ljepšom i bogatijom, uz ljepotu njene vode. Grade se kuće uz njene obale, uređuju šetnice. Ako navratite do Podravine zaustavite se kod pristaništa u Brlobašu i Starinu, koja su dio parka Dunav – Drava. Može se na njenim obalama organizirati i obiteljsko druženje, proslava rođendana. Te se s nekim vještima „barbom“ provozati rijekom i okupati kod nekog od brojnih pješčanih sprudova. I smijati se suncu i vodi uživajući u dravskom zelenilu i kapljicama koje hlade čelo. Dok orao štekavac kruži nebom. A jelen kapitalac korača po dravskoj ravnici. Blizu sela i gnijezda znatiželjne rode. Koja ga prati pogledom, polako se spremajući za dugi put u toplije krajeve.

Branka Pavić Blažetin

MARTINCI

U Martincima je 20. kolovoza održana Narodnosna „bučura“, uz proslavu Dana mađarske državnosti i blagoslov novog kruha. Svečanu svetu misu predvodio je martinački župnik Ilija Čuzdi. U večernjim satima igrala se prijateljska nogometna utakmica veterana iz Martinaca i veterana iz Nove Šarovke, naselja u općini Sopje. U sklopu glazbene večeri na otvorenom na parkiralištu kod sportske dvorane nastupili su Attila Tesók, Suhopoljski tamburaši i Podravka Band.

Mala stranica

Epidemiološki protokol

Sastavljen je epidemiološki protokol za predstojeću školsku godinu, koji je dostavljen svim obrazovnim ustanovama, navodi se u priopćenju Ministarstva ljudskih resursa. Na temelju epidemioloških podataka može se zaključiti da je Mađarska trenutno sigurna zemlja, pa bi školska godina kao i obično trebala početi 1. rujna. Istodobno, u obrazovnom sustavu trebaju se provesti preventivne i zaštitne mjere, koje omogućuju identifikaciju, a po potrebi i intervenciju u ustanovama.

Ministarstvo ljudskih resursa u suradnji s Nacionalnim stožerom civilne zaštite, Ministarstvom unutarnjih poslova, Nacionalnim centrom za javno zdravstvo i Uredom za obrazovanje sastavilo je i dostavilo svim vrtićima i školama detaljan protokol koji sadrži smjernice za početak 2020./21. školske godine. Plan utvrđuje zadaće vrtića i škola, koje su okupljene oko jedanaest tema i razvrstane u sedamdeset točaka. Protokol među ostalim uređuje dezinfekciju i čišćenje, pranje ruku, održavanje socijalne distance, nošenje maski u školama, održavanje priredbi i ishranu. Specijalnim propisima koji vrijede u učeničkim domovima posvećeno je posebno poglavlje, a posebno valja istaći da troškove testiranja učenika smještenih u domu po povratku iz inozemstva snosi država. Ukoliko se u jednoj od obrazovnih ustanova pojavi zaraza koronavirusom, okolnosti zajednički istražuju Ministarstvo ljudskih resursa i Nacionalni centar za javno zdravstvo. Odluku o uvođenju zaštitnih mjera u pojedinim ustanovama donosi Nacionalni stožer civilne zaštite, a jedan od mogućih oblika je i uvođenje digitalne nastave. Dodatne javnozdravstvene mjere donose i provode Nacionalni centar za javno zdravstvo i nadležna tijela. Epidemiološki protokol za 2021./22. školsku godinu ostaje na snazi do izmjene ili opoziva, odgovornost za njegovu provedbu snose ravnatelji, dok su za monitoring provedbe zaduženi vlasnici ustanova.

Protokol se može mijenjati uslijed državne epidemiološke situacije ili iskustava provedbe, o čemu će ustanove biti detaljno obaviještene.

Među uputama se, primjerice, navodi da se u učionicama po mogućnosti treba osigurati slobodniji raspored klupa, a u slučaju razreda s većim brojem učenika trebaju se koristiti veće učionice i prostorije. Na nastavi i tijekom izvannastavnih aktivnosti mogu se nositi maske, što nije obvezno. U javnim prostorijama istodobno može boraviti onoliko učenika i djece, koliko omogućuje održavanje socijalne distance od metar i pol. Ukoliko je moguće tijekom nastave treba se izbjegavati miješanje razreda i naraštaja. Izuzev specijalnih učionica razredna nastava se po mogućnosti treba provoditi u istoj prostoriji. Ako to nije moguće, učionica se prije ulaska učenika treba dezinficirati. Preporučuje se održavanje satova tjelesnog odgoja na otvorenom, ovisno o vremenskim prilikama. Tijekom nastave trebaju se izbjegavati zadaci koji iziskuju bliski fizički kontakt. U predmetnoj nastavi provodi se socijalna distanca, a korištene površine i predmeti se dezinficiraju. Preporučuje se da sve obrazovne ustanove na priredbama u prvom polugodištu izbjegavaju istodobnu prisutnost velikog broja učenika i nastavnika (svečana otvaranja školske godine, predaja maturálnih vrpca, ostali kulturni programi), pri čemu se mora strogo voditi računa o brojčanim ograničenjima koja je uveo Nacionalni stožer civilne zaštite, osnovnim mjerama i zaštiti zdravlja (razmak, nošenje maski, dezinfekcija ruku), a umjesto zatvorenog prostora treba se birati održavanje na otvorenom. Preporučuju se razredni i školski izleti u zemlji, dok se o putovanjima u inozemstvo treba dobro razmisliti. Djeca prije i poslije jela trebaju temeljito oprati ruke sapunom ili ih dezinficirati. Obroci se moraju organizirati na način koji sprečava miješanje osnovnoškolskih i vrtićkih skupina, a u slučaju čekanja u redu obvezan je razmak od metar i pol. Posebna pozornost se u blagovaonicama treba posvetiti čišćenju i dezinfekciji zajedničkog pribora, preporučuje se njihovo uklanjanje i zamjena. U učeničkim domovima treba se osloboditi pet posto kapaciteta za potrebe segregacije i službene karantene. U javnim prostorijama učeničkih domova treba se smanjiti broj namještajnih predmeta i opreme.

Kristina Goher

IZVOR: PIXABAY.COM

Kamp je okupio mlade

Premda u Pustari nema odgojno-obrazovnih ustanova, čelništvo naselja pomoću raznovrsnih programa uspijeva okupiti mlade naraštaje, u čemu svojim privlačnim priredbama pomaže i Hrvatska samouprava. Tradicionalni Hrvatski kamp, koji je ove godine održan između 27. i 31. srpnja u prostorijama Društvenog doma jedan je od takvih događanja. U kampu je sudjelovalo dvadesetero mjesnih mališana i mladih, od 1. razreda osnovne škole do završnih razreda gimnazije. Voditeljica kampa Katalin Végvári osmislila je razne radionice s hrvatskim sadržajima, u čemu su joj pomogle i mještanke.

Sudionici kampa s voditeljicom

tvne igre, dok su im mladi pomagači smišljali kvizove, igre spretnosti i logičke igre. Uz sportske programe i igru svakako sam htjela da djeca ponešto nauče i o nekadašnjem životu naših pomorskih Hrvata. Bicala sam teme koje mogu biti zanimljive mališanima, ali i starijim sudionicima. Jedno popodne smo posvetili gastronomskoj baštini, tada sam im govorila o ishrani njihovih prabaka i pradjedova, kako su upotrebljavali sve što su imali oko kuće. Zamolila sam Aliz Végvári, članicu našega zbora da im pokaže kako su se nekad kuhale „dedele“, izvrsno jelo siromašnih obitelji“, rekla je voditeljica kampa Katalin Végvári.

Glavni cilj Hrvatskog kampa svake je godine osvještavanje mladih stanovnika Pustare o važnosti njegovanja kulture, tradicije predaka i svojih hrvatskih korijena, kao i bolje međusobno upoznavanje te prepoznavanje pripadnosti istoj seoskoj zajednici. Dio sudionika ne govori hrvatski jezik, jer pohađa školu u Velikoj Kaniži. Budući da već od malih nogu putuju u školu, njihova je veza s rodnim selom oslabila, ali ih još zanimaju stari hrvatski običaji i baština. Voditeljica kampa, inače članica Hrvatskog pjevačkog zbora „Biseri Pustare“, pripremila je raznovrsne radionice okupljene oko hrvatskih običaja i baštine.

„Nije lako organizirati kamp u kojem se životna dob sudionika kreće od 6 do 18 godina, svaki naraštaj zanima nešto drugo, pa smo morali osmisliti paralelne programe. Naš cilj bio je da barem u ovih nekoliko dana djeca ne vise na telefonima, tabletima i računalima, te nešto nauče o svojim hrvatskim korijenima. Mislim da smo to i postigli. Djeca su se družila, igrala stolni tenis i druš-

Marija Doboš i Katalin Dunai prilikom izrade „cimera“ govorile su o starim svadbenim običajima

Aliz Végvári, članica zbora pokazuje kako se prave „dedele“

Osim tradicionalnih jela predstavljena je i izrada papirnatih cvijetnih ukrasa, tzv. „cimera“, kojima su pomurski Hrvati nekoć kitili svatovska kola, od kojih su pravili vijenac za mladu i izrađivali ukrase za svadbene prostorije i svadbene predmete, npr. „cer, kvaku“. Izradu „cimera“ predstavile su zastupnica Hrvatske samouprave Sumartona Marija Doboš, koja je podrijetlom iz Pustare, i mještanka Katalin Dunai. Marija Doboš je rekla kako je običaj izrade svatovskih „cimera“ još uvijek živ, te da ih je nedavno pravila: mnogim se mladim parovima, naime, sviđa taj običaj, a papirnati ukrasi mogu se sačuvati za uspomenu. Papirnato cvijeće najspretnije su izrađivale djevojčice, koje su, naravno, rado ukrašavale i sebe same. Zbog širenja zaraze koronavirusa i u pustarskom kampu otkazani su neki programi, npr. odlazak u Aquapark i kupanje na bazenima, ali umjesto toga organiziran je izlet u Park atrakcija „Garabonc“.

Beta

Dvojezična škola u Bizonji u novom školskom ljetu štarta s devedeset dice

Žužana Kammerhofer-Lesković: „Jako se ufam i volila bi da od septembra zabimo digitalnu nastavu...”

Ravnateljica Dvojezične osnovne škole u Bizonji, Žužana Kammerhofer-Lesković pred kratkim je školske taboraše pratila na jednodnevnom izletu u Koljnof, onde smo ju ispitali, kakov period imaju za sobom sa čudno željom/nepoželjom digitalnom nastavom. „Jako teško je bilo nam učiteljem, diti, a vjerujem da i roditeljem. Najteže je bilo malim, od 1. do 4. razreda, kad su tod morali roditelji puno djelati s njimi. Od 5. do 8. razreda ako se je učenik kanio učiti, onda se je mogao, kad smo mi svakom pomogli s online-razgovori, pri objašnjavanju i zadatki. Zvana toga moram reći da mi pedagogi sve smo probali, sve, ča je nek bilo moguće da pomažemo diti i roditeljem. U septembru ćemo nek točno viditi, kakovo znanje je leglo pri diti, koliko su si mogli u tom formatu naučiti. Nij' sumlje, svim je jednako teško bilo ovo vrime preživiti, prebroditi“, rekla je školska ravnateljica, s kom se slažemo u tom da na selu još je laglje riješiti da dica ostanu doma za vrime nastave. Ako se pominamo za hrvatski jezik, pravda se potvrđuje ona činjenica, čim se suočavamo na svakom jezičnom naticanju da bizonjska dica sve manje hrvatskoga znanja „doprimiti“ iz doma, a tajedno na pet uri se vježbati i učiti, sve je teže. Od septembra Dvojezična škola u Bizonji štarta s devedeset dice, ke poduča-

U Bizonji u 2008./2009. školskom ljetu je upeljana dvojezična nastava

Žužana Kammerhofer-Lesković ravnateljica škole s hrvatskom školnicom Žužanom Martinšić (sliva)

va 11 pedagoga. Med njimi nisu samo školari iz Bizonje, nego je oko 30 učenikov iz Staroga Grada, Rajke i okolice. U 1. razredu će školu začeti devetimi, a 8. razred pohađjat će dvanaestimi. „Nam je najveći problem da imamo malo školarov, zato 1. i 2. razred se podučava spojeno, kot i 3. i 4. razred, a matematiku, ugarski i hrvat-

ski jezik dica se uču u grupa. Ta manjkavost školarov prepriči i to da bizonjsku školu prikzame mjesna Hrvatska samouprava, kot kako to sjajno funkcioniira u Koljnofu. Rado dojdem svenek Koljnof, ča smo vidili ov Interaktivni muzej Gradišćanskih Hrvatov, ovo je fantastično i mislim da ćemo se još vratiti i s drugimi naši školari, kad je vridno pogledati. Većputi sam razgovarala jur s koljnofskom direktoricom Agicom Sárközi, kako bi mogla i naša škola samostalno djelati, kako bi bilo s normativom, ali k tomu bi potribovali već dice. Bili bi srični, kad bi i za nas postojala ta mogućnost da pripadamo mjesnoj Hrvatskoj samoupravi“, naglasila je Žužana Lesković i dodala je još: „Jako se ufam i volila bi da od septembra zabimo digitalnu nastavu, jer je jako važno da od novoga školskoga ljeta u školi začmemo podučavanje!”

Tiho

Dica jur čekaju drugi tajedan sa školskim početkom

Druženje u Poganu

Kako donosi list Mjesne samouprave Pogana „Pogányi Hírek“ u dvobroju za srpanj i kolovoz godišta XXVI., na poganskom jezeru i ove je godine zapaljena Ivanjska vatra. Prije paljenja vatre nastupili su mjesni zborovi. Njemački mješoviti zbor uz harmoniku Gábora Perlakija, Zbor udruge „Bokrétá“ uz gajdaša Pétera Semjéna i Ženski zbor „Snaše“ uz pratnju Orkestra Vizin.

Orkestar Vizin

Ženski pjevački zbor „Snaše“

Mini koncert Orkestra Vizin oduševio je nazočne, a voditelj Orkestra Zoltán Vízvári je publiku upoznao s tipičnim instrumentima tamburaškog orkestra. Ovoga puta Ženski pjevački zbor „Snaše“ prilikom nastupa predstavio je novi komplet narodnih nošnji nabavljen uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“. Program je ostvaren i potporom Hrvatske samouprave Pogana kao i Hrvatske narodno-sne udruge Pogana.

Branka Pavić Blažetin

JAVNI POZIV ZA INTERNETSKO UČENJE HRVATSKOGA JEZIKA

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavljuje Javni poziv za dodjelu stipendija za internetsko učenje hrvatskoga jezika u akademskoj godini 2020./2021.

S ciljem učenja hrvatskog jezika, upoznavanja hrvatske kulture i očuvanja nacionalnog identiteta, promicanja zajedništva i suradnje kao i povratka iseljenih Hrvata i njihovih potomaka, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavljuje Javni poziv za dodjelu stipendija za internetsko učenje hrvatskoga jezika za akademsku godinu 2020./21. Stipendija se odnosi na Hrvatski internetski tečaj HiT-1 koji organizira Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska matica iseljenika i Sveučilišni računski centar SRCE.

Na Javni poziv mogu se prijaviti pripadnici hrvatskoga naroda ili njihovi potomci, supružnici kao i prijatelji hrvatskoga naroda i Republike Hrvatske koji njeguju hrvatski identitet i promiču hrvatsko kulturno zajedništvo, imaju navršene 18 godina života, najmanje stečeno srednjoškolsko obrazovanje i prebivalište izvan Republike Hrvatske ili prijavljeno prebivalište/boravište u Republici Hrvatskoj, ali ne duže od tri godine zaključno s danom objave ovog Javnog poziva.

Prijave na Javni poziv s potrebnom dokumentacijom podnose se isključivo elektroničkom poštom na adresu: tecaj-hrvatskog-jezika@hrvatiizvanrh.hr.

MOHAČ

Udruga Mohačka šokačka čitaonica izvješćuje javnost kako se ovogodišnja „Grahijada“, koja je odgođena za 5. rujna ipak neće održati. Umjesto toga u Osnovnoj umjetničkoj školi „Lajos Schneider“ (SLAMI) priređuje se bal za ograničen broj gostiju. Svira glazbeni sastav „Juice“. Za nabavu ulaznicu i rezervacije mjesta obratite se Judit Fehér na telefon 20/262-0992.

SANTOVO

Misna slavlja i pobožnosti na santovačkoj Vodici Hodočaske bačkih Hrvata 5. rujna u 11 sati

Svete mise i pobožnosti u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici, koje se kroz godinu priređuju svakog mjeseca, od svibnja do listopada, održavaju se prema utvrđenom rasporedu, u skladu s aktualnim mjerama i preporukama za zaštitu od koronavirusa.

Tradicionalno 11. hodočaske bačkih Hrvata na santovačku Vodicu priređuje se 5. rujna, uoči blagdana Male Gospe. Misno slavlje s početkom u 11 sati predvodit će velečasni Luka Poljak, svećenik Subotičke biskupije. Prije mise od 10 sati moli se krunica.

CELJE, MALO CELJE

Željezanska biskupija je pred kratkim nazvisticila da je ljetos 89. tradicionalno shodišće Gradišćanskih Hrvatov na hodočasnom mjestu Mariazell/Celje, zbog pandemije otpovidano. Ovako za hodočasnike u Ugarskoj ostane shodišće u Malo Celje/Celldömölk, po ideji dr. Šandora Horvata. Kiseška grupa, sa 4-5 tamošnjih Hrvatov, hodočastila je jur 14.-15. augustuša u dotični grad, med njimi je bio i Šandor Petković, a veća hodočasna grupa će se ganuti na put od crikve Pecöla, 5. septembra, u subotu, rano ujutro. Početo od 18 uri hrvatski hodočasnici će sudjelovati na srebrnoj maši Istvána Császára zamjenika sambotelskoga biskupa. Potom je prošecija sa svićami. Noćne molitve stoju na raspolaganje hodočasnikom, a drugi dan je u deset uri sveta maša, u 14 uri pak zbogomdavanje hodočasnikom.